

Roze ouderschap

Kun je kinderen krijgen als je homo of lesbisch bent? Jazeker, in Nederland groeien minstens 25.000 kinderen op in een 'roze gezin'. En hoewel hun opvoeding niet veel verschilt van die van kinderen in een heteroseksueel gezin, is zo'n gezin soms toch anders. Deze factsheet biedt informatie en achtergronden over homo- en lesbisch ouderschap, voor professionals die werken met ouders en kinderen.

Is een roze gezin anders?

Steeds meer kinderen groeien op in een 'roze gezin': een gezin waarvan (een van) de ouders homo, lesbisch of biseksueel zijn. Er zijn naar schatting minstens 25.000 kinderen die opgroeien in zo'n context en dit aantal groeit sterk.

Deze factsheet bevat informatie over roze ouderschap, voor professionals die werken met ouders en kinderen. Is het opvoeden van kinderen in een roze gezin anders dan in een heterogezin? Niet echt. Toch zijn er verschillen. Zo wordt het ouderschap door de ouders zelf vaak ervaren als een tweede coming-out. Uit ervaringen van roze ouders blijkt ook dat zij en hun kinderen te maken krijgen met vooroordelen over hun leefsituatie. Vooral dat aspect maakt roze ouderschap anders.

Van kinderwens naar kind: wat zijn de mogelijkheden?

Zwanger worden is voor homostellen en lesbostellen vrijwel nooit 'een ongelukje'. Voor homo's, lesbo's en bi's is het een heel proces om vanuit een kinderwens uiteindelijk een kind te krijgen. Dat proces begint met goed nadenken over alle mogelijkheden. Vervolgens moet een keuze worden gemaakt. Een bekende donor, co-ouderschap, adoptie? Er is geen blauwdruk te geven van de beste manier. Wel is bekend dat het belangrijk is dat wensouders – als ze geen relatie met elkaar hebben – goede afspraken met elkaar maken over de omgangsregeling, de woonlocatie en wat te doen bij conflicten en problemen.

Donor via de spermabank

Lesbische en biseksuele vrouwen kunnen bij een spermabank terecht voor sperma van een anonieme donor. Wanneer een van beide vrouwen een kind baart, betekent dit niet dat de andere vrouw automatisch juridisch de andere moeder is van het kind. Daarvoor moet de andere vrouw het kind adopteren. Adoptie gaat nu nog via de rechtbank. Er ligt een wetsvoorstel klaar waarmee twee vrouwen die met elkaar getrouwd zijn en gebruik maken van een donor van de spermabank zonder tussenkomst van de rechter juridisch ouders worden.

Motieven om te kiezen voor een donor via de spermabank

- De ouders willen het kind zelf opvoeden. Door te kiezen voor een onbekende donor lopen ze geen risico op conflicten over de omgang en opvoeding met de donor.

- De ouders kunnen geen geschikte bekende donor vinden. Of het lukt niet om met een bekende donor goede afspraken te maken over de eventuele omgang met het kind.
- Als de donor bekend is, dan wordt deze door de omgeving wellicht aangesproken als de vader van het kind. Dit heeft als risico dat de niet-biologische moeder niet meer als moeder van het kind wordt gezien: voor de omgeving is het plaatje immers al compleet met één vader en één moeder.

Donor, geen vader

Een donor van de spermabank is niet de vader van het kind. Hij is niet betrokken in de opvoeding en wordt hier ook niet van op de hoogte gehouden. Er wordt daarom meestal ook niet gesproken over 'vader' maar over 'donor'.

Bekende donor

Lesbische vrouwen kunnen een bekende uit hun omgeving vragen om donor te worden. Dat kan een vriend of kennis zijn, maar ook een familielid dat niet biologisch verwant is aan de vrouw die het kind gaat baren. Denk bijvoorbeeld aan een broer of neef van de toekomstige niet-biologische moeder. In deze constructie is het kind biologisch toch verwant aan beide vrouwen.

Wet donorgegevens kunstmatige bevruchting

Deze wet regelt dat vanaf 2004 alle gegevens van alle spermadonoren bewaard en bijgehouden worden door de Stichting Donorgegevens Kunstmatige Bevruchting. Wanneer een kind zestien jaar is, kan het de naam, geboortedatum en het adres opvragen van de donor. Eventueel kan de donor ook het kind ontmoeten. De donor moet hier toestemming voor geven. Alleen op grond van zwaarwegende redenen kan de donor dit weigeren.

Motieven om te kiezen voor een bekende donor

- De ouders willen het proces van conceptie zelf bepalen. Ze willen liever geen inmenging van officiële instanties. Bij deze instanties krijgen ze vragen over hun motivatie om een kind te willen en over hun leefsituatie. Dit kan worden ervaren als ongewenste inmenging in het privéleven.
- Er is geen spermabank in de regio of de wachtlijst is te lang. Sinds de Wet donorgegevens kunstmatige bevruchting (zie kader op pagina 2) zijn veel spermabanken gesloten of kampen met een tekort aan donoren. Wachtlijsten kunnen hierdoor oplopen tot enkele jaren.
- De ouders willen dat hun kind weet wie zijn of haar vader is of wat de genetische achtergrond is. Dit vinden ze in het belang van het welzijn van het kind. Zij verwachten ook dat het kind dit graag wil weten.
- De ouders willen de donor betrekken bij de opvoeding.

Contact tussen donor en kind

Het contact tussen kind en donor verschilt per gezin. Dit varieert van helemaal geen contact tot een donor die actief betrokken is bij de opvoeding. Het komt voor dat de donor een soort oom is die een paar keer per jaar op bezoek komt. Er kan ook sprake zijn van structureel contact, bijvoorbeeld een keer in de maand of een keer in de week. Daarnaast zijn er donoren die actief betrokken zijn bij de opvoeding. Als de zorg over een kind wordt gedeeld tussen twee gezinnen, bijvoorbeeld tussen een lesbisch stel en een alleenstaande man, spreken we van co-ouderschap.

Donor als vader

Een donor die bij de opvoeding wordt betrokken kan worden aangeduid als vader. Het kan zijn dat de ouders van de vader dan ook beschouwd worden als opa en oma, de zussen als tantes, de broers als ooms, etc. Deze kinderen hebben twee mama's en één papa en dus ook drie opa's, drie oma's en vaak een heleboel ooms en tantes.

Co-ouderschap

Bij co-ouderschap zijn er meestal drie of vier personen die samen een kind opvoeden. Allerlei combinaties zijn mogelijk zoals:

- een lesbisch stel samen met een homostel: twee papa's en twee mama's
- een lesbisch stel samen met een (homo-, hetero- of bi-) man: twee mama's en één papa
- een alleenstaande (homo-, hetero- of bi-) man en een alleenstaande (homo-,

hetero- of bi-) vrouw: één papa en één mama die geen seksuele relatie met elkaar hebben en meestal ook niet bij elkaar wonen.

Merel (17): "Voor mij is het gewoon om geen vader te hebben. Ik mis geen vader want ik heb hem nooit gehad. Ik heb nu twee moeders en daar ben ik blij mee. Ik vind het fijn om niet te weten wie mijn vader is. Als ik het nu zou horen zou ik geen gevoelens voor hem hebben. Het is niet mijn vader want hij is nooit bij de opvoeding betrokken geweest."

Uit: *Roze Ouderschap* (2008)

**Ongeveer acht procent van de bevolking is homo, lesbisch of bi.
Een groot deel van hen heeft een kinderwens.**

Motieven om te kiezen voor co-ouderschap

- De ouders willen de zorg voor het kind delen, bijvoorbeeld om meer tijd te hebben voor werk en relatie.
- De ouders zien geen andere goede optie: adoptie en draagmoederschap zijn erg moeilijk te verwezenlijken. Dit geldt met name voor homomannen.

Adoptie

Adoptie is voor een homostel of lesbisch stel een lastige optie. De meeste kinderen die geadopteerd zijn, komen namelijk uit het buitenland. Op dit moment kunnen alleen heterostellen en alleenstaanden (homo of hetero) kinderen uit het buitenland adopteren. Er ligt een regeringsvoorstel dat homostellen en lesbische stellen dat straks ook kunnen, mits het land waar de kinderen vandaan komen dit goedkeurt. Nu gebeurt het soms dat een alleenstaande eerst het kind adopteert waarna de andere partner het kind in Nederland adopteert. In dat geval moet de partner minstens een jaar samen met

Joppe: "In groep 8 kwamen de vragen: 'Hoe ben je dan geboren?'. Ik leg dan uit dat mijn moeders een advertentie hebben gezet, dat een meneer wel zaadjes wilde geven, dat ze de zaadjes in de vagina van mijn moeder hebben geplaatst en dat ik daaruit kwam. Dan denken ze: oké, anders dan anders, maar zo kan het ook. Ik ben er nooit om gepest."

Uit: *Opzij* (oktober 2007)

de ouder voor het kind hebben gezorgd. Adoptie gaat via een bemiddelingsbureau of kan door de ouders zelf worden geregeld. Mensen die het zelf doen, gebruiken hun eigen contacten in het buitenland om een kind te adopteren. Vervolgens moet deze adoptie worden goedgekeurd door een Nederlands adoptiebureau.

Motieven van ouders om te kiezen voor adoptie

- De adoptieouders willen samen een kind opvoeden. Zeker voor mannenstellen is adoptie de enige optie om een kind te krijgen zonder betrokkenheid van de vrouw die het kind baart.
- Een alleenstaande man of vrouw wil een kind zelf opvoeden, zonder betrokkenheid van de biologische moeder.
- De adoptieouders hebben ideële motieven, zoals betrokkenheid bij kinderen in moeilijke of slechte leefomstandigheden.

Draagmoederschap

Een homostel of alleenstaande man kan kiezen voor draagmoederschap. Draagmoederschap houdt in dat een vrouw zwanger wordt via inseminatie, of soms seksueel contact, en vervolgens het kind na de bevalling afstaat. Het kind kan worden afgestaan aan de biologische vader van het kind en zijn eventuele partner. De draagmoeder is meestal iemand uit de (schoon)familie of vriendenkring. Het kan ook een relatief onbekende zijn. Er zijn in Nederland weinig vrouwen die draagmoeder willen worden. Een mogelijke reden is dat het in Nederland en

omringende landen verboden is om te betalen voor een draagmoeder (commercieel draagmoederschap). In de Verenigde Staten is dit niet het geval en enkele mannen in Nederland hebben via deze weg kinderen gekregen.

Motieven om te kiezen voor draagmoederschap

- Een homostel wil een biologische band met het kind.
- Er zijn weinig mogelijkheden voor adoptie.

Wat vinden professionals van roze gezinnen?

Een groot deel van de professionals staat positief ten opzichte van roze gezinnen. Toch mag niet zomaar worden aangenomen dat alle professionals andere opvoedingssituaties accepteren. Ook zien zij een roze gezin niet altijd als gelijkwaardig aan een heterogezin. Dat blijkt uit een korte, niet-representatieve steekproef van MOVISIE. De enquête is ingevuld door 112 respondenten uit zorg, welzijn en onderwijs.

Belangrijkste uitkomsten:

- 91 procent vindt het prima als twee vrouwen ervoor kiezen om samen een kind op te voeden.
- Respondenten hebben meer moeite met twee mannen die kiezen voor een kind dan met twee vrouwen (12,5 procent respectievelijk 9 procent).
- 30 procent van de respondenten vindt het voor een kind het beste om door een vader en een moeder te worden opgevoed. Roze ouderschap wordt dus minder gewaardeerd dan het traditionele gezin.
- 38 procent waardeert meervoudig ouderschap minder positief dan de opvoeding van kinderen door een homostel of lesbisch stel.
- Opvallend: de keuze om kinderen met drie of vier ouders op te voeden wordt minder gewaardeerd dan het opvoeden van kinderen door slechts één ouder: meer dan een derde vindt dit niet goed, terwijl 20 procent 'nee' zegt als het gaat om één vrouw die in haar eentje voor ouderschap kiest, bij 24 procent als het gaat om één man.
- Mannen worden minder gewaardeerd als opvoeder dan vrouwen, zowel als alleenstaande ouder en als koppel.
- Transseksuelen en transgenders die kinderen opvoeden worden nog minder gewaardeerd dan mannen: 32 procent van de respondenten vindt het niet oké als transseksuelen/transgenders kinderen opvoeden.

Adoptie is voor mannenstellen een goede optie als ze geen betrokkenheid willen van de biologische moeder.

Historische schets

Vroeger betekende een homoseksuele of lesbische leefstijl vaak een leven zonder kinderen. Dat betekende daarom ook afscheid nemen van alle verwachtingen en fantasieën over het krijgen van kinderen. Als homo's of lesbiennes wel kinderen kregen, dan was dat meestal binnen een heterohuwelijk.

In de jaren zeventig van de vorige eeuw kwam de homo-emancipatie in Nederland goed op gang. Steeds meer vrouwen en mannen kwamen voor hun homoseksuele, lesbische of biseksuele gevoelens uit. Waren zij getrouwd en hadden zij kinderen, dan leverde dit vaak problemen op. Er werd door de rechterlijke macht en instanties ern-

stig betwijfeld of iemand die uit de kast was gekomen als homo of lesbienne, nog wel in staat zou zijn om de eigen kinderen op te voeden. Men was bang voor allerlei schadelijke gevolgen voor de kinderen. Dit is daarom verschillende malen wetenschappelijk onderzocht, maar er blijkt geen sprake van schadelijke gevolgen.

De laatste twintig jaar is er veel veranderd. De juridische situatie van homo- en lesbische ouders is verbeterd. Vanaf de jaren negentig van de vorige eeuw begonnen steeds meer lesbische koppels en daarna ook homokoppels en alleenstaanden hun kindwens te vervullen. De verwachting is dat deze ontwikkeling doorzet.

Selma (11) dochter van een homostel en een lesbisch stel: "Kinderen zijn soms te vragerig. Ik weet ook niet alles precies. Daarom is een van de vaders het in groep 5 een keer komen uitleggen. Sindsdien krijg ik veel minder vragen."

Uit: Roze Ouders (2008)

Oswaldo, vader van Anna (9) en Sander (6): "Ik vond het altijd lastig dat mijn homoseksuele voorkeur automatisch zou betekenen dat ik geen kinderen zou krijgen. Ik wilde vader zijn, geen donor. Ik had een kindwens, geen verspreidingswens."

Uit: Roze Ouders (2008)

Juridische aspecten

Bij draagmoederschap hebben de vaders of de vader juridisch gezien geen recht op het kind als de draagmoeder het kind toch niet wil afstaan. Juridisch gezien blijft de draagmoeder altijd de moeder, tenzij zij uit het ouderlijk gezag ontheven wordt omdat zij bijvoorbeeld afstand doet van het kind. Ongeacht eerder gemaakte afspraken is een vrouw die een kind baart voor de wet automatisch de moeder van het kind. Is de draagmoeder niet getrouwd, dan kan één man het kind van de draagmoeder erkennen. Hij wordt dan de vader. De eventuele tweede vader kan alleen het kind adopteren als de draagmoeder ontheven wordt uit het ouderlijk gezag.

Kinderen uit een heterorelatie

Wanneer een heterorelatie stopt en een of beide ouders gaat een relatie aan met iemand van dezelfde sekse, ontstaat er een roze gezin. De nieuwe partner kan de positie krijgen van stiefouder. Deze partner kan het kind alleen adopteren als wettelijk gezien het kind één ouder heeft. Wettelijk kan een kind namelijk niet meer dan twee ouders hebben.

Pleegzorg

Homo's, lesbiennes en biseksuelen kunnen ook pleegouder worden, zowel koppels als alleenstaanden. Pleegouders zijn ouders die voor het kind van een ander zorgen. Soms voor korte tijd, soms voor langere tijd: 32 procent van de pleegkinderen woonde in 2008 tussen een half en twee jaar bij hun pleegouders en 21 procent woont langer dan twee jaar in een pleeggezin.

Roze ouders hebben vaak de neiging om extra hun best te doen.

Reacties uit de omgeving

Roze ouders zijn in de minderheid. Vaak wordt met argusogen naar hen gekeken. Gaat het wel goed? Krijgen deze kinderen een goede opvoeding? Kan dat wel zonder vader of zonder moeder? Is het niet slecht voor kinderen als er meerdere opvoeders zijn? Worden kinderen zelf ook homoseksueel?

Veel uitleggen

Kind op komst? Aanstaaende hetero-ouders worden meestal van alle kanten gefeliciteerd. Bij homo's, lesbo's en bi's kan dat anders verlopen. Vaak begrijpt hun omgeving niet precies hoe de vork in de steel zit. Roze ouders moeten veel uitleggen aan de buitenwereld: aan familie en vrienden, aan de huisarts, op het werk, op de sportclub, de crèche, de school...

Impertinente vragen

De omgeving, soms zelfs wildvreemden, wil van alles weten van roze ouders. Het komt regelmatig voor dat men ongevraagd een mening geeft over de keuze, de gezinsvorm en de verschillende rollen. Soms worden impertinente vragen gesteld: wie is de echte vader? Hebben jullie seks gehad? Dit kan roze ouders het gevoel geven dat zij hun positie en keuze als ouder moeten verdedigen. Dit geldt met name voor niet-biologische ouders omdat zij vaker niet erkend worden als ouder van hun eigen kind(eren). Ook de kinderen krijgen vragen waar ze niet altijd antwoord op willen geven.

Kinderen van lesbische ouders ontwikkelen zich op dezelfde manier als kinderen van hetero-ouders.

Zolang roze ouderschap ongewoon is, blijven onwetendheid en vooroordelen bestaan. Veel hangt af van het homovriendelijke klimaat van de omgeving. Het helpt ook als er andere roze ouders in de buurt wonen.

Minderheidsstress

Homo's, lesbiennes en bi's hebben de neiging extra hun best te doen als het gaat om de opvoeding van hun kinderen, zo blijkt uit onderzoek van Henny Bos. Daarmee willen ze laten zien dat het goed gaat en ze net zo gewoon zijn als anderen. Dat kost veel energie en stress. Dit noemen we minderheidsstress. Stress ontstaat als je gediscrimineerd wordt,

Stichting Meer dan Gewenst

Dit is een stichting die bestaat uit lesbo(wens)moeders en homo(wens)vaders. Meer dan Gewenst zet zich in voor lesbiennes en homo's die gekozen hebben voor kinderen binnen hun relatie. Meer dan Gewenst organiseert informatieve bijeenkomsten over o.a. juridische, sociale en klinische aspecten van lesbo- en homo-ouderschap. Hier kan men elkaar ook ontmoeten en ervaringen uitwisselen. Daarnaast geeft Meer dan Gewenst op uitnodiging voorlichting en informeert zij de media over homo-ouderschap. Ook voorziet Meer dan Gewenst haar doelgroep van informatie via nieuwsbrieven en e-mail. Meer informatie is te vinden op www.meerdangewenst.nl.

maar ook als je verwacht dat je gediscrimineerd wordt. Roze ouders weten dat anderen zich een oordeel vormen over hun gezin, bijvoorbeeld als ze hun kind aannemen op een nieuwe school, als ze voor

het eerst naar de nieuwe huisarts gaan of als ze zich voorstellen aan de nieuwe bureaus. Dat vooruitzicht kan stress opleveren. Minderheidsstress komt bovenop de stress waar iedereen last van kan hebben.

Hoe is het voor de kinderen?

Uit verschillende onderzoeken, zowel in ons land als internationaal, blijkt dat kinderen die opgroeien in lesbische en homogezinnen daar geen nadelige gevolgen van ondervinden. In Nederland heeft Henny Bos lesbische families vergeleken met heterogezinnen. Zij analyseerde 44 studies. Zij concludeert dat kinderen van lesbische koppels gemiddeld weinig in hun gedrag en ontwikkeling verschillen van kinderen uit heterogezinnen die op natuurlijke wijze verwekt zijn. De belangrijkste uitkomsten uit haar onderzoek staan hieronder op een rij. Momenteel wordt er ook onderzoek gedaan naar het vaderschap van homomannen.

De ouders

Lesbische ouders en hetero-ouders lijken sterk op elkaar. Er zijn ook geen grote verschillen te zien als het gaat om de emotionele en gedragsontwikkeling van hun kinderen. Hetzelfde geldt voor hun intelligentie en voor de sekserol die kinderen ontwikkelen. Wel komt uit een studie naar voren dat meisjes uit lesbische gezinnen minder traditionele vrouwenbehoefes ambiëren dan meisjes uit heterogezinnen.

De niet-biologische moeder

Uit verschillende studies blijkt dat de lesbische moeders die het kind niet gebaard hebben (de niet-biologische moeder) vaak erg betrokken zijn bij hun kinderen. De kwaliteit van de band die de niet-biologische moeder heeft met het kind is vergelijkbaar met de band die de biologische moeder heeft. In heterogezinnen is dit vaak anders: de kwaliteit van de interactie tussen moeder en kind is over het algemeen beter dan tussen vader en kind. Als je lesbische ouders vergelijkt met hetero-ouders, blijkt uit onderzoek dat niet-biologische moeders het op

dit terrein gemiddeld beter doen dan vaders. Opvallend is ook dat de taken in de opvoeding tussen lesbische ouders vaak gelijkwaardiger verdeeld zijn dan tussen hetero-ouders.

De omgeving

Wat een roze gezin vooral anders maakt, is de stigmatisering van de buitenwereld waar de kinderen mee te maken krijgen. Goede vrienden en vriendinnen van de kinderen reageren meestal positief op de roze gezinsconstructie, maar er zijn ook kinderen voor wie het moeilijk te begrijpen is dat er twee moeders zijn en geen vader. Toch blijkt uit onderzoek dat er geen grote verschillen zijn tussen kinderen van lesbische ouders en kinderen van

hetero-ouders in de manier waarop zij het contact ervaren met andere kinderen (peers) van hun leeftijd.

De donor

Sommige mensen vinden lesbisch ouderschap problematisch als er geen vader bekend is en er gebruik wordt gemaakt van een donor. Leidt het tot problemen wanneer een kind de biologische vader niet kent? Hierbij wordt vaak een vergelijking gemaakt met heterokoppels die een donor inschakelen als de man onvruchtbaar is. Uit onderzoek weten we dat gedachten over de donor bij heterokoppels leiden tot spanningen. Ouders in deze gezinnen denken er liever niet meer over na en praten er vaak ook niet over met

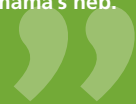
Esther en Sandra hebben samen een zoon, Moris, van zeven jaar oud. Een aantal jaar geleden zijn Esther en Sandra gescheiden en zijn ze gaan co-ouders. Moris woont de helft van de week bij Esther en de andere helft van de week bij Sandra. Sandra is hertrouwd met Bianca.

Sandra: "Toen Moris naar school ging, hebben we gevraagd om een speciale intake. Esther en ik hebben toen uitgelegd aan de school hoe onze situatie in elkaar zit. Zo was het meteen duidelijk en konden er geen misverstanden ontstaan. De kinderen in de klas van Moris vinden het ook heel normaal dat hij twee moeders heeft. Sommige vinden het zelfs 'cool'. Wat helpt, is dat het een kleine school is: iedereen weet het en is eraan gewend."

Esther: "Voordat je kind naar school gaat, is het belangrijk dat je er met je kind over praat dat thuis de situatie anders is dan in de meeste gezinnen. Het is goed dat hij weet dat de meeste kinderen niet twee mama's hebben: je kind moet niet voor verrassingen komen te staan op de eerste schooldag. Ook belangrijk is het om afspraken met de school te maken, bijvoorbeeld over wat te doen op vader- en moederdag. We hebben afgesproken dat Moris op moederdag twee cadeautjes maakt en op vaderdag een cadeautje voor opa."

Bianca: "Klasgenootjes van Moris spreken mij soms aan als 'mama van Moris'. Dat is natuurlijk niet erg. Maar ik vertel dan wel dat ik niet de mama ben van Moris, maar dat ik getrouwd ben met één van de mama's van Moris en daarom ook voor Moris zorg."

Moris: "De meeste kinderen vinden het gewoon leuk dat ik twee mama's heb. Kinderen zeggen er eigenlijk niet zoveel over."

“Pepijn: “We zijn een vieroudergezin. Mijn partner is de biologische vader maar we voelen ons allebei vader en de kinderen zien ons als de papa’s. Als mensen horen van onze situatie zijn ze meteen enthousiast en willen ze weten hoe het zo gekomen is. Regelmatig volgt dan de vraag: maar wie is de vader van jullie twee? Mijn antwoord is steevast: de kinderen hebben twee vaders en twee moeders. En dan volgt de in mijn ogen nog indiscretere vraag: maar wie is de echte vader? Als ik vraag waarom ze dat willen weten, volgt er meestal geen duidelijk antwoord.”
Uit: Roze Ouders (2008)”

hun kinderen, of ze doen dat pas op latere leeftijd. Lesbische koppels informeren doorgaans hun kind wél over de donor. Dit is ook logisch: het bestaan van het kind is moeilijk te verklaren zonder het noemen van de donor. De spanningen die ontstaan in een heterogezin met een donor komen in een lesbisch gezin dan ook meestal niet voor.

Niet doen: bij de eerste ontmoeting meteen vragen hoe het kind verwekt is.

Begeleiding van roze ouders

Wanneer een professional begeleiding of ondersteuning biedt aan een roze gezin, is het belangrijk respect te hebben voor de keuze van de ouders en uit te gaan van de eigen manier waarop het roze gezin functioneert. Belangrijk is om hierbij niet uit te gaan van de rolpatronen van hetero's die vaak georganiseerd zijn langs lijnen van mannelijkheid en vrouwelijkheid, maar om goed in kaart te brengen welke rol ieder gezinslid heeft in het roze gezin. Hoe vullen deze rollen elkaar aan? Ook is het van belang dat er aandacht is voor de omgeving van het roze gezin: welke rol spelen bijvoorbeeld opa en oma en buurtgenoten? Wat voor invloed hebben zij op het gezin? En hoe weerthetgezinzichtegeneventuelestigmatisering?

Adviezen aan roze ouders

Hoe kunnen ouders hun kinderen beschermen tegen homofobie uit de omgeving? Professionals kunnen deze adviezen aan ouders aanreiken.

Zoek een school met aandacht voor seksuele diversiteit

Uit onderzoek blijkt dat een school die aandacht heeft voor seksuele diversiteit de gevolgen van homofobie voor kinderen van roze ouders kan verminderen. Raad roze ouders daarom aan om op zoek te gaan naar een school die seksuele diversiteit accepteert en waarbij dit thema onderdeel is van het curriculum. Ouders hebben niet altijd de keuze: soms heeft geen enkele school in de buurt

aandacht voor dit thema. Het is dan aan de ouders om actie te ondernemen en met scholen in gesprek te gaan.

Leg contact met andere kinderen van roze ouders

Contact met andere kinderen van roze ouders beschermt kinderen tegen de negatieve invloeden van stigmatisering. Door deze contacten voelen kinderen zich gesterkt: ze merken dat ze niet de enige zijn die uit een roze gezin komen. Ook voor de ouders zelf kunnen deze contacten een meerwaarde hebben: op deze manier kunnen zij ervaringen uitwisselen en, als dat nodig is, elkaar ondersteunen.

Als professional kunt u zelf roze ouders en hun kinderen met elkaar in contact brengen. Bijvoorbeeld door het organi-

seren van speciale ontmoetingsavonden voor roze ouders en hun kinderen bij de Centra voor Jeugd en Gezin of op school. Ook kunt u ouders en kinderen verwijzen naar de stichting Meer dan Gewenst.

Maak kinderen weerbaar tegen discriminatie en homofobie

Ouders kunnen hun kinderen weerbaar maken tegen discriminatie en homofobie. Als professional kunt u ouders hierbij helpen, bijvoorbeeld door ze aan te raden positieve eigenschappen van het kind te benadrukken waardoor het zelfvertrouwen van het kind kan groeien. Ook kunnen zij hun kind stimuleren om hobby's uit te oefenen waar het kind zich goed bij voelt. Daarnaast kunt u met de ouders op zoek gaan naar een geschikte weerbaarheidscursus.

Tien do's voor professionals

- Wees u bewust van uw eigen vooroordelen en beelden over mannelijkheid, vrouwelijkheid, homoseksualiteit, biseksualiteit en ouderschap.
- Wees u bewust van uw eigen normen en grenzen. Staat u negatief tegenover roze ouderschap? Verwijs de cliënten dan door naar een collega.
- Zorg voor kennis van andere relatievormen en ouderschapsstructuren dan het traditionele heteroseksuele model.
- Beschouw de band tussen een kind en een biologische ouder niet automatisch als hechter of beter dan de band tussen een kind en een niet-biologische ouder; de band tussen een ouder en een kind wordt namelijk niet bepaald door biologisch verwantschap.
- Stel geen persoonlijke en ongepaste vragen over het gezin, zoals: hoe is het kind verwekt, wie is de donor, is het kind ook homo? Oprechte persoonlijke vragen kunnen meestal wél gesteld worden als er een vertrouwelijke band is met de ouders.
- Ga niet automatisch uit van een rolverdeling waarin een partner de mannelijke rol heeft en de andere partner de vrouwelijke rol. De taakverdeling in een lesbische of homorelatie is niet gebaseerd op sekse maar meer op persoonlijke voorkeuren en talenten. Belangrijk is om aan te sluiten bij de taakverdeling zoals de ouders die wensen.
- Zorg dat u op de hoogte bent van de sociale kaart op het gebied van seksuele diversiteit in de regio. U kunt dan roze ouders adviseren en zo nodig verwijzen.
- Besef dat kinderen binnen een roze gezin te maken kunnen krijgen met vooroordelen en nare reacties. Maar ga er niet vanuit dat dit altijd het geval is.
- Speel in op de behoeften van roze ouders, bijvoorbeeld de behoefte aan contact met andere roze ouders of advies over de opvoeding.
- Speciaal voor relatie- en systeemtherapeuten: heb oog voor de specifieke dynamiek en patronen tussen mensen van hetzelfde geslacht. Zodat er ook vanuit die hoek aanbod is voor lesbische en homo-ouders bij problemen en bij scheiding.

Meer informatie

Publicaties

- Balkema, M. *De hulpverlener m/v*. In: Bruin, K.A.P. & Balkema, M. (red.) (2003) *Liever vrouwen. Theorie en praktijk van de lesbisch-specifieke hulpverlening*. Amsterdam: Schorer.
- Bos, H.M.W., Balen, F. van & Boom, D.C. van den (2003). Planned lesbian families: their desire and motivation to have children. *Human Reproduction*, 18, 2216–2224.
- Bos, M.W., Balen, F. van & Boom, D.C. van den (2005). Lesbian families and family functioning: an overview. *Patient Education and Counseling*, 59, 263–275.
- Bos, M.W., Balen F. van & Boom, D.C. van den (2007). Child Adjustment and Parenting in Planned Lesbian-Parent Families. *American Journal of Orthopsychiatry*, 77, nr. 1, 38–48.
- Bos, M. W. & Hakvoort, E.M. (2007). Child adjustment and parenting in planned lesbian families with known and as-yet unknown donors. *Journal of Psychosomatic Obstetrics & Gynecology*, 2007, 28, nr. 2, 121–129.
- Brewaeys, A., Ponjaert, I., Steirteghem, A.C. van & Devroey, P. (1993). Children from anonymous donors: an inquiry into homosexual and heterosexual parents' attitudes. *Journal of Psychosomatic Obstetrics & Gynecology*, 1993, nr. 14, 23–35.
- Brewaeys, A, Ponjaert, I, Hall E.V. van & Golombok, S. (1997). Donor insemination: child development and family functioning in lesbian mother families with 4 to 8 year old children. *Human Reproduction*, 1997, nr. 12, 1349–59.
- Clarke-Stewart, A. & Dunn, J. (2006). *Families count effects on child and adolescent development*. Cambridge: Cambridge University Press
- Felten, H., Rosmalen, K. e.a. (2009). Gezondheid, lichaamsbeeld, minderheidsstress en vrouwenhulpverlening. In: Heemker, M. & Huijsmans, L. *Lesbo Encyclopedie*. Amsterdam: Ambo.
- Gartrell, N., Rodas R., Deck, A., Peyser H. & Banks A. (2005). Interviews With Ten-Year-Old Children. *American Journal of Orthopsychiatry*, 70, nr. 4, 518-524.
- Gartrell, N., Banks, A., Reed N., Hamilton, J., Rodas, C. & Deck, A. (1996). Interviews With Prospective Mothers. *American Journal of Orthopsychiatry*, 66, nr. 2, 272-281.
- Hermans M. & Buiting, R. (2008). *Roze ouders*. Amsterdam: Uitgeverij Ploegsma.
- Keuzenkamp, S., D. Bos e.a. (2006). *Gewoon doen*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Kuyper, L. & Bakker, F. (2006). *De houding ten opzichte van homoseksualiteit. Een beschrijvende literatuurstudie*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Rothuizen, J. (2001) *Lesbisch ouderschap*. In: Bruin, K.A.P. & Balkema, M. (red.) (2003) *Liever vrouwen. Theorie en praktijk van de lesbisch-specifieke hulpverlening*. Amsterdam: Schorer.
- Schipper, J. (1997). *Liever mannen, Theorie en praktijk van de homospecifieke hulpverlening*. Amsterdam: Schorer.
- Touroni, E., & Coyle, A. (2002). Decision-making in planned lesbian parenting: An interpretative phenomenological analysis. *Journal of Community and Applied Social Psychology*, 12, 194–209.
- Wendland, C.L. (1996). Donor insemination: A comparison of lesbian couples, heterosexual couples and single women. *Fertility and sterility: official journal of the American Society for the Study of Sterility*, 65, nr. 4, 764-770.

Internet

- www.meerdangewenst.nl
- www.eenrozewolk.nl

Colofon

Deze publicatie is mogelijk gemaakt door financiering van het ministerie van VWS.

Auteur: Hanneke Felten en Josee Rothuizen

Eindredactie: Tekstburo Gort

Fotografie: Linette Raven (pagina 4). *De foto's in deze publicatie zijn bedoeld als illustratie. De afgebeelde personen hebben geen directe relatie met het onderwerp.*

Vormgeving: CASE, Kees Wagenaars, Breda

Drukwerk: Em. de Jong bv

© MOVISIE mei 2010

Bestellen en/of downloaden: www.movisie.nl/publicaties

Postbus 19129 * 3501 DC Utrecht * T 030 789 20 00

F 030 789 21 11* www.movisie.nl * info@movisie.nl

Kennis en advies voor
maatschappelijke ontwikkeling